

Beograd, 2019

Edicija SWITCH

Anilda Ibrahim
LJUBAV I RITE VREMENA

© autor i Rende 2017.

Naziv originala
Anilda Ibrahim
L' AMORE E GLI STRACCI DEL TEMPO
Giulio Einaudi editore, 2009.

Urednica
SLADANA NOVAKOVIĆ

Anilda Ibrahim

Ljubav i rite vremena

*prevod sa italijanskog
Snježana Marinković
Srbislava Vukov Simentić*

Edicija SWITCH

PROLOG

Umesto bajki ona je imala balade, i na svoj način bila je srećna devojčica. Priče su se pričale svake večeri, pored ognjišta, pre nego što bi je san odveo na nepoznata mesta osvetljena jezičcima plamena vatre i njenim iščekivanjima. Pre nego što bi drva sagorela zajedno s njenim željama. Da se ona pitala, ostala bi tako da sedi čitavu noć pored žara prekrivenog pepelom, u iščekivanju još jedne priče.

Među svim tim pričama imala je jednu omiljenu, svoju, čak joj je dala i naslov, kao što imaju one priče koje se čitaju iz slikovnica za decu. Ali znala je da njena priča nikada neće postati priča iz slikovnice.

„Kao da godina nema još dana“, započinjala bi čim bi mrak spustio svoj crni plašt.

„Duga je noć“, govorila bi rodaka kojoj je te večeri pripao zadatak da svu decu iz velike kuće stavi na spavanje.

Ali ona je bila nestrpljiva da čuje kraj priče. Negde u dubini duše, svaki put bi se nadala da će priča imati drugačiji epilog.

Bila jednom jedna mlada devojka za udaju koja se razbolela na dan svog venčanja. Dok se iz daljine približavao karavan koji je trebalo da je odvede voljenom, ona je dobila jaku groznicu i počela da drhti. Zajedno sa njom podrhtavale su i sve ukrasne vrpce na njenoj haljini.

Tako je počinjala priča. U godinama koje slede, ponavljala bi poput molitve, poput jedine moguće molitve, svaku reč pre nego što bi otišla na počinak. Iz nekog nepoznatog razloga verovala je da će joj upravo ta priča doneti spas. Verovala je u čaroliju koju je trebalo razrešiti, ali nije imala magične formule koje bi joj u tome pomogle. I tako je nastavljala napamet da ponavlja ovu priču.

Roditelji mlade izlaze da pričaju sa ljudima koji timare konje. „Mlada vam se razbolela“, kažu dok odjekuju snažni udarci doboša. „Zar ne možete da dođete nekog drugog dana?“ „Kako?“, viču ovi. „Mi odavde ne odlazimo bez mlade.“ Misle kako se možda radi o nekoj mladinoj izmišljotini. Zna se da je devojčicama teško da napuste roditelje. „Ona će s nama, pa makar i mrtva“, kaže muškarac koji na svom ridanu predvodi karavan.

„Zna se da je devojčicama teško da napuste roditelje.“ Ona je svoje napustila. Napustila je sve. Ali ne da bi otišla kod voljenog ili u susret smrti.

Mlada izlazi iz kuće plačući. „Kao da godina nema još dana“, plače očajna jedna od starica iz porodice. Mlada se popne na belog konja i karavan kreće. Prelaze brda i doline, planine i reke. Pevaju vesele pesme. Mlada drhti na svom konju, hladno joj je, groznica je iscrpljuje. Beli konj oseća tople suze na grivi i lakoću tela koje napušta život.

Mlada umire na pola puta. „Zaustavite karavan“, kaže u jednom trenutku muškarac na riđanu. Mlada izgleda kao skamenjena. Nikada neće saznati koliko su dugo putovali sa mrtvom mladom. „Neka pesma bude tužbalica“, čovek na čelu karavana iznenada skače s konja. Životinja se ne protivi, naprotiv, lagano se povija, kao da konjaniku hoće da pomogne da siđe. U ovim krajevima kaže se da riđani umeju da se pomame, da oni mogu sebi da dozvole nešto o čemu drugi konji i ne sanjaju. Jer... oni su riđani.

Ali izgleda da je konj, videvši situaciju, zaboravio na boju svoje grive.

Glas muškarca podrhtava, a on pomišlja na svoje ćerke. Da se pitao odložio bi venčanje, ali to nije bilo moguće. Uostalom, sastanak sa sudbinom ne može se odložiti.

„Kao da godina nema još dana“, tako počinje tužbalica jedne od žena iz karavana. Istim rečima koje je izgovorila stara rođaka mlade kada ju je pratila do konja.

„Kao da godina nema još dana...“, koliko puta je u detinjstvu čula tu rečenicu.

Možda će ona imati više sreće od mlade koja je umrla na konju. Ona nije umrla i Zlatan će je pronaći. Ali mnogo vremena provešće u samoći.

Samoći? Ne, rodiće joj se ćerka Sara koja će joj pomoći da ne bude sama. Pomoći će joj da pronađe Zlatana, tako će sve biti jednostavnije. Sudbina je naklonjenija detetu koje traži roditelja nego zaljubljenj ženi.

U iščekivanju, vetar će joj donositi vesti o njemu, iz svakog kutka sveta pratiće njegovo kretanje, dan za danom, poput mornara kojeg su talasi izbacili na pusto ostrvo. Ali ona će biti na sigurnom, lica okrenutog vetrovima severa i juga, da oseti dodir njegovih ruku. Večna tama nije je htela, sigurno za to postoji razlog.

Svih godina dok su bili daleko jedno od drugog, u njenim očima postojalo je ono veče kada su iščekivali zvuk crkvenih zvona. Mujezin se već bio oglasio svojim pozivom, u to je bila sasvim sigurna.

„Kao da godina nema još dana“, htela je da ispriča priču svojoj ćerki Sari. Ili možda ne. Ipak ne. Nije to priča za malu decu.

Svojoj ćerki će pričati neke druge priče, one koje je slušala dok je bila mala, sedeći pored vatre u kojoj su gorela drva. Priče koje dolaze izdaleka. Odande gde se završava dan.

Prva glava

Stižu u grad kada mrak prekrije sve. Putuju satima iako nisu pravi putnici. U vazduhu škripa ledene slane pod točkovima kola. Kruna planina pozlačena je oštrim bljeskom poneke munje, dok odozdo dopire grmljavina praćena rikom zveri u agoniji, zveri koje traže mesto gde će da umru. Noć je još uvek daleko. Tama ne znači uvek da je pala noć.

U ovom kutku sveta ne zna se šta je čija teritorija. Planine unaokolo zabavljaju se oduvek zbog ove zbrke. Ali u poslednje vreme retko se smeju. Ni one koji žive ovde više ne zbunjuje ova dečja igra. A ni stranaca više nema.

„Božanstveno“, kaže Miloš gledajući grad.

„Možda treba da vidimo za neko prenoćište“, kaže Slavica ne obazirući se na muževljeve reči. Ona je na zadnjem sedištu sa Zlatanom. Kao i uvek. Zlatan nije lako dete. Nije ni od čega posebno bolovao, ne... jeo je, rastao, smeja se, ali je oduvek bilo problem uspavati ga. Još od prvih dana. Miloš ili ona ljuljuškali su ga gore-dole, po hodnicima kuće, satima, sve dok nekako ne bi zaspao. „Ne mogu više da izdržim“, kaže ona jednog dana. „Bole me ruke, postaje sve teži. A da pokušamo da ga uspavamo u kolima?“ Milošu je ova ideja uvek bila smešna: da voze novorođenče kolima da bi ga uspavali? Ali ona je bila umorna, a on nije želeo da joj protivreči. Tek što bi izašli iz naselja, Zlatan bi već spavao dubokim snom.

„Biće putnik“, smešio bi se Miloš. I tako je to postala navika. Oblačili bi kapute preko pidžama i ulazili u kola: Miloš napred, ona i Zlatan pozadi. „Vozim snove svoga sina“, govorio bi Miloš.

Zlatan sada ima šest godina i ne treba ga više uspavljivati u kolima, ali i dalje putuje tako, na zadnjem sedištu, tik pored majke. I Miloš se oseća sigurnijim kada mu je porodica na zadnjem sedištu.

„Još malo“, kaže Miloš. „Još malo pa stižemo“.

„Još malo... pa šta?“, pita Slavica. „Nemoj mi reći da ćeš se popeti u planinu noću. Hajde da nađemo neki hotel u gradu“. Slavičin glas ne ostavlja mesta za raspravu.

Zaustavljaju se u centru Peći ili Pejë kako ga zovu Albanci, gradu Autonorne Pokrajine Kosovo. U hotelu *Methija* nema puno gostiju.

Za vreme večere Miloš se kod kelnera raspituje kojim je putem najbolje sutradan da krenu.

„Treba da stignete u Žuti kamen?“, ne prestaje da se čudi kelner.

„Hteo je da krene još večeras“, dodaje Slavica.

Kelner se dobronamerno smeška. „Pa to vam je na dve i po hiljade metara nadmorske visine, nije to put koji se prevaljuje noću, pogotovo ne po ovakvom vremenu“, kaže. Ne pita, međutim, šta ih vodi na Prokletije, ne interesuje ga, ograničava se samo na informacije o samom putu. Milošu se oduvek dopadala ova osobina Kosovara. Prvi put ju je uočio još u Beogradu kada je posećivao kolege sa